

Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik • 2022

Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik

Herausgegeben von
Olena Novikova und Ulrich Schweier

Band 2022

XIII. Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik

**Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen
Die Ukraine aus globaler Sicht**

**Діалог мов – діалог культур
Україна і світ**

XIII Міжнародна наукова Інтернет-конференція з україністики

München
03. – 06. November 2022

Universitätsbibliothek
Ludwig-Maximilians-Universität München

Mit **Open Publishing LMU** unterstützt die Universitätsbibliothek der Ludwig-Maximilians-Universität München alle Wissenschaftlerinnen und Wissenschaftler der LMU dabei, ihre Forschungsergebnisse parallel gedruckt und digital zu veröffentlichen.

© für alle Texte bei den jeweiligen Autoren 2023

Diese Arbeit ist veröffentlicht unter Creative Commons Licence CC BY-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>)

Abbildungen unterliegen ggf. eigenen Lizenzen, die jeweils angegeben und gesondert zu berücksichtigen sind.

Die in diesem Band veröffentlichten Beiträge geben die Meinung ihrer Verfasser oder Verfasserinnen wieder und nicht in jedem Fall die des Herausgebers, der Redaktion oder des Verlages.

Bibliografische Information der Deutschen Nationalbibliothek

Die Deutsche Nationalbibliothek verzeichnet diese Publikation in der Deutschen Nationalbibliografie; detaillierte bibliografische Daten sind im Internet abrufbar über <http://dnb.d-nb.de>

Druck und Vertrieb:

Buchschmiede von Dataform Media GmbH, Wien

www.buchschmiede.at

Open-Access-Version dieser Publikation verfügbar unter:

<https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bvb:19-epub-108389-9>

<https://doi.org/10.5282/ubm/epub.108389>

ISBN 978-3-99165-141-3 (print); ISBN 978-3-95896-021-3 (online)

ISSN der Reihe: 2629-5016 (print); 2629-5024 (online)

Redaktioneller Beirat:

Dr. Iryna Braha (Ukraine)

Dr. Alla Demčenko (Ukraine)

Dr. Natalija Horbač (Ukraine)

Prof. Dr. Hanna Karas' (Ukraine)

Prof. Dr. Svitlana Lens'ka (Ukraine)

Dr. Tetjana Prokopovyč (Ukraine)

Prof. Dr. Svitlana Romanjuk (Polen)

Dr. Svitlana Semenjuk (Großbritannien)

Dr. Uljana Štandenko (Ukraine)

Prof. Oleksij Vertij (Ukraine)

ЗМІСТ

Передмова

МОВА

Олег Андрішко

Що робити, опинившись у Парижі? 13

Ірина Божко

Власні назви як засіб евфемізації в мовленні українців і франкофонів 20

Юлія Браїлко

Новітні тенденції використання графем в українському та російському інтернет-дискурсах 2022 року 28

Інна Демешко

Морфологічна класифікація девербативів у сучасній парадигмі дослідження 39

Лариса Колібаба

Зміни в правописі закінчень іменників III відміни: -И vs -І 48

Наталя Матвесва

Двомовність та мовна ідентичність у столиці України 57

Інна Царалунга

Варіативність мовної норми в сучасному українському правописі 64

Уляна Штанденко

Спостереження за мовною поведінкою українських біженців під час російсько-української війни 72

ЛІТЕРАТУРА

Тамара Бабійчук

Російсько-українська війна 2022-го у творах поетів Житомирщини 81

Світлана Бородіца

Проблема національної самототожності в поетичній творчості Василя Голобородька 90

Ігор Васишин

Патріотично-мілітарний та екзистенціальний дискурс лірики Михайла Ситника (період Другої світової війни) 98

Тетяна Гетц

Образ Київської княгині Ольги як аргумент у міжконфесійних змаганнях XVII ст. 108

Наталія Горбач

Буття дитини в часи Голокосту: художні стратегії осмислення травматичного досвіду 120

Андрій Гурдуз

Етичний зсув в українському і світовому фентезі перших десятиліть XXI ст. 128

Інна Жукович

Місце Григорія Савича Сковороди в українській літературі 136

Олена Кицан

Експресіоністичні вектори сучасної антивоєнної поезії 144

Людмила Ромащенко

Україна у творчій долі Зенона Фіша (на матеріалі повісті “Нестор Писанка”) 153

Лілія Солodka

Відлуння війни у світосприйнятті особистості (до проблеми типології творів Герти Мюллер та Сергія Жадана) 163

ОСВІТА ТА КУЛЬТУРА**Світлана Брижицька, Ірина Батеровська,****Любов Сіленко**

Концептуальні підходи у написанні біографії Тараса Шевченка окремими авторами (кін. 10-х років XX ст. – перше десятиліття XXI ст.) (фондове зібрання Шевченківського національного заповідника) 172

Олексій Вертій Світогляд кобзарів та бандуристів. Особливості побутування їх мистецтва	185
Ірина Дікун Музейна педагогіка як складова мистецького івент-проєкту “Музичні мандри”	199
Віта Дмитренко Інтерпретація української культури в концепції “русского міра”	208
Віталій Дмитренко Богослужбові книги в храмах Пирятинської протопопії другої половини XVIII століття: кількість, різновиди, динаміка	223
Ганна Карась Роль Верховного Архієпископа Йосипа Сліпого в духовно-мистецькому житті української громади в Німеччині (на відзначення 130-річчя з дня народження)	235
Тетяна Качак, Тетяна Близнюк Білінгви для дітей: діалог мов і культуру дії	247
Віктор Мішалов Дещо про початки бандурного музикування в Австралії	256
Тарас Найденко Образ радянського освітянина доби “відлиги” у творчості поетів-шістдесятників	267
Світлана Прищенко Колір як ресурс української нації	275
Надія Сеньовська Принципи побудови сучасного дискурсу про давню українську міфологію	288
Анастасія Тихонова Етика дикої природи в контексті філософії Ф. Метьюз та Дж. Берклі	295

Кость Черемський

Дослідник, який зламав стереотипи про кобзарство
*До 116- ти річчя від Дня народження Федора
 Дніпровського (Петлиці)*

303

**ОСНОВИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ІДЕНТИЧНОСТІ****Олесь Береговий**

Бандура як інтегруючий чинник у житті української
 діаспори в Буенос-Айресі

312

Леся Горошко-Погорецька

Традиційні уявлення українців про воду:
 новочасний погляд

326

Віолетта Дугчак

Символіка творчості митців української діаспори
 в контексті проблематики національної ідентичності

339

Микола Железняк, Олександр Ішенко

Україна в “Енциклопедії” Д. Дідро і Ж. Д’Аламбера
 XVIII ст.

352

Лариса Корж-Усенко

Проблема національно-патріотичного виховання молоді
 в українській педагогічній думці XIX – початку XX ст.

363

Ольга Кульбака

Вплив тоталітараної ідеології на гончарство Опішного
 1950–1960-х років

371

Олександр Лук’яненко

Релігійні виміри російсько-української війни

381

Роман Офіцинський

Воєнний фольклор сучасної України

391

Марія Петрушкевич

Ідентичність українок: візуальні образи
 російсько-української війни 2022 року

400

Тетяна Прокопович

Образ Бояна в ідентифікаційній матриці
 Юзефа Богдана Залеського та Миколи Лисенка

428

Жанна Янковська

Архетипний та національний образ рідної землі
крізь призму творчості В. Стефаника

437

КОНКУРС ПРОЄКТІВ

Світлана Прищенко

Віртуальний конкурс антивоєнного соціального
плаката

449

ВІДОМОСТІ ПРО УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

455

Vorwort

Es ist nicht leicht, in der Zeit der blutigen Ereignisse in der Ukraine das Vorwort für das Jahrbuch unserer XIII. Internationalen virtuellen Konferenz der Ukrainistik ‘Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht’ zu schreiben. Wir unterstützen aber weiterhin die Unabhängigkeit der Ukraine, die ukrainische Identität und das ukrainische Wort und heißen alle zur Konferenz herzlich willkommen. Dass sie im Herbst 2022 wieder stattgefunden hat, verdanken wir vor allem unseren Teilnehmerinnen und Teilnehmern, insbesondere der jüngeren Generation der Wissenschaftler, die in dieser harten für die Ukraine Zeit ihre Erkenntnisse über alle Grenzen und Hindernisse hinweg ausgetauscht haben und in einen offenen internationalen Dialog über die vielfältigen und aktuellen Themen der ukrainischen Sprache, Literatur, Kultur und Bildung eingetreten sind.

Wie es schon Tradition ist, wurden die Ergebnisse der XIII. Konferenz auf einer Podiumsveranstaltung präsentiert, die am 25. Mai 2023 an der Ludwig-Maximilians-Universität München im online-Format stattgefunden hat. Im Zentrum dieser Veranstaltung standen die Vorträge unserer Gäste Prof. Dr. Marija Petruškevyč (Nationale Universität ‘Akademie Ostroh’) ‘Identität der Ukrainerinnen: visuelle Gestalten des russisch-ukrainischen Krieges 2022’ (Beitragswettbewerb) und Prof. Dr. Svitlana Pryščenko (Universität für Infrastruktur und Technologien, Kyiv) ‘Virtueller Wettbewerb des sozialen Antikriegsplakats’ (Projektwettbewerb). Das große Interesse an der Podiumsdiskussion und an der Konferenz insgesamt hat ein weiteres Mal gezeigt, wie wichtig ein solches modernes Forum ist, und wie groß der Bedarf an einer Fortführung dieser Tradition insbesondere jetzt während des Krieges und auch in den kommenden Jahren sein wird.

Für die sorgfältige Vorbereitung und erfolgreiche Durchführung der Konferenz, besonders aber auch für die Erstellung dieses Sammelbandes, gebührt ganz besonderer Dank Dr. Olena Novikova, zudem Frau Tamara Kasparova für die technische Unterstützung des Projekts. Unser Dank gilt auch dem Referat Elektronisches Publizieren der Universitätsbibliothek der LMU. Nicht zuletzt danken wir natürlich unserem redaktionellen Beirat und vor allem allen Konferenzteilnehmerinnen und -teilnehmern für ihre Mitarbeit und ihre Beiträge. Wir freuen uns auf die geplante Fortführung der Konferenz der Ukrainistik im Herbst 2023.

Prof. Dr. Ulrich Schweier

Institut für Slavische Philologie
Ludwig-Maximilians-Universität München

Передмова

Нелегко у часи кривавих подій в Україні писати передмову до щорічника XIII-ої Міжнародної віртуальної конференції з україністики ‘Діалог мов – діалог культур. Україна і світ’. Проте ми продовжуємо підтримувати незалежність України, українську ідентичність й українське слово і були раді щиро привітати дослідників-україністів на нашому науковому форумі. Те, що конференція восени 2022 року була знову успішно проведена, ми завдячуємо насамперед усім нашим учасникам і учасникам, особливо молодшому поколінню науковців, які у цей складний для України час поза усіма кордонами та перешкодами запропонували результати своїх досліджень до обговорень та взяли участь у відкритому міжнародному діалозі про різноманітні та актуальні теми української мови, літератури, культури та освіти.

За традицією результати XIII-ої конференції висвітлювалися на засіданні круглого столу, який відбувся 25-го травня 2023 року у форматі онлайн в Інституті слов'янської філології Мюнхенського університету Людвіга-Максиміліана. У центрі уваги учасниць і учасників подіумної дискусії були доповіді наших гостей проф. др. Марії Петрушкевич (Національний університет ‘Острозька академія’) ‘Ідентичність українок: візуальні образи російсько-української війни 2022 року’ (конкурс на кращу доповідь конференції) та проф. др. Світлани Приценко (Київський державний університет інфраструктури та технологій) ‘Віртуальний конкурс антивоєнного соціального плаката’ (конкурс на кращий проєкт конференції). Велика зацікавленість до доповідей, дискусії та до Інтернет-конференції загалом уже вкотре засвідчує важливість проведення саме такого сучасного наукового форуму для міжнародного обміну, а разом з цим і необхідність продовження цієї традиції особливо під час війни, а також у майбутньому.

За бездоганну роботу з підготовки й проведення конференції та окремо за підготовку цього щорічника на особливу подяку заслуговує др. Олена Новікова, так само як і пані Тамара Каспарова за технічну підтримку проєкту. Ми дякуємо також видавництву Referat Elektronisches Publizieren der Universitätsbibliothek der LMU. Щиру подяку ми висловлюємо нашій редколегії й усім учасникам і учасникам конференції за співпрацю й за їхні доробки та з радістю очікуємо запланованого продовження Інтернет-конференції з україністики восени 2023 року.

Проф. д-р Ульріх Шваєр

Інститут слов'янської філології
Університету Людвіга-Максиміліана Мюнхен

М О В А

ЩО РОБИТИ, ОПИНІВШИСЬ У ПАРИЖІ?

Олег Андрішко

(Україна)

Деякі вірші мають цікаву долю. Сесар Вальєхо написав “Білий камінь на чорному камені”. Рядок із цього твору став епіграфом вірша Наталки Білоцерківець “Забуваються лінії, запахи, барви і звуки”. Не надто часто рядок з вірша стає епіграфом не до одного, а до кількох наступних творів – як зразок інтертексту (переосмислення, алюзія, пародія тощо). Спробуємо розглянути, якими мовними особливостями характеризується цей елемент інтертексту.

Ключові слова: українська поезія, епіграф, герменевтика, інтертекст, філософія мови.

WHAT TO DO WHEN YOU FIND YOURSELF IN PARIS?

Oleh Andriško

Some poems have an interesting fate. Cesar Vallejo wrote “Black Stone on a White Stone”. The line from this work became an epigraph of Natalka Bilocerkevyc’s poem “Lines, Smells, Colors and Sounds are Forgotten...”. Not too often a line from a poem becomes an epigraph not to one, but to several subsequent works - as a sample of intertext (rethinking, allusion, parody, etc.). Let’s try to consider what linguistic features characterize this element of intertext.

Key words: Ukrainian poetry, epigraph, hermeneutics, intertext, philosophy of language.

Деякі знакові твори української літератури мають цікаву долю. Одним із таких є вірш Наталки Білоцерківець “Забуваються лінії запахи барви і звуки...”, більш відомий під назвою “Ми помрем не в Парижі...”, чому сприяла відома пісня гурту “Мертвий півень”. Безумовно, цей твір має значний вплив на сучасну поезію, однак я намагатимуся зосередитися насамперед на мово-, а не на літературознавчих аспектах, як те було в попередніх дослідженнях, наприклад: Н. Анісімової “Художні моделі топосу міста в поезії вісімдесятників”, Т. Доній “Топос міста в постмодерній поезії України та США”, С. Кочерги “Іменний код простору в поетичному тексті”, О. Пухонської “Інтертекстуальна модальність молодшої української поезії початку ХХІ століття” і “Сучасна поезія як об’єкт інтертекстуальності” і т. д.

У мовознавстві для аналізу вірша Наталки Білоцерківець варто застосовувати герменевтико-історичний підхід. Безумовно, роль

інтертексту теж важлива, однак ще важливішою в цьому дослідженні є роль епіграфа. Про епіграф мовознавці сказали чимало цікавого, зокрема, й про “Ми помрем не в Парижі...”. Вірш Н. Білоцерівець не можна розглядати, не звернувшись до першоджерела – сонета Сесара Вальєхо “Чорний камінь на білому камені”, й меншою мірою – до “Мосту Мірабо” Гійома Аполлінера та вислову зі щоденника Йогана Гете: “Побачити Неаполь і померти”, що, очевидно, є запозиченням з італійських (латинських) джерел.

Сесар Абрагам Вальєхо Мендоса – перуанський поет-модерніст, що переїхав до Франції в 1923 р. Помер 15 квітня 1938 р., у п’ятницю, а не в осінній четвер, як передбачав у своєму вірші:

*В Парижі я помру під шум дощу
у день, який у пам’яті ношу.
В Парижі я помру, і неодмінно
це станеться в якийсь четвер осінній.*

*Так, певно, у четвер — такий, як нині,
коли цей вірш пишу я і тужу,
що вже останню перейшов межу,
а бачу знов себе насамотині.*

*Сесар Вальєхо вмер. Зазнав наруги
він од усіх, а сам — не скривдив мухи.
Його нещадно лупцювали трості
і батоги шмагали. Свідки цього
такі-от четверги, промоклі кості,
осінній дощ, самотність і дороги (перекл. С. Борщевського).*

Наталка Білоцерківець узяла як епіграф рядок із цього сонета – і її вірш “Забуваються лінії запахи барви і звуки...” одразу став надзвичайно популярним у мистецькому середовищі. Такий феномен можна пояснити двома аспектами:

1. Очікування українських митців реалізуватися в Парижі, звільнитися від соцреалістичних кайданів і традицій, і

2. Міст Мірабо – це не лише можливе місце самогубства Пауля Целана, шанованого німецькомовного поета, уродженця Чернівців, а й місце для побачень, про що Гійом Аполлінер згадує в однойменному вірші.

Власне, ось текст Наталки Білоцерківець (з уже згадуваним епіграфом):

Я помру в Парижі в четвер увечері.

Сесар Вальєхо

*Забуваються лінії запахи барви і звуки
слабне зір гасне слух і минається радість проста
за своєю душею простягнеш обличчя і руки
але високо і недосяжно вона проліта
залишається тільки вокзал на останнім пероні*

*сіра піна розлуки клубочиться пухне і от
вже вона розмиває мої беззахисні долоні
і огидним солодким теплом наповзає на рот
залишилась любов але краще б її не було*

*в провінційній постелі я плакала доки стомилась
і бридливо рум'яний бузок заглядав до вікна
поїзд рівно йшов і закохані мляво дивились
як під тілом твоїм задихалась полиця брудна
затихала стихала банальна вокзальна весна*

*ми помрем не в Парижі тепер я напевно це знаю
в провінційній постелі що потом кишить і слізьми
і твого коньяку не подасть тобі жоден я знаю
нічий поцілунком не будемо втішені ми
під мостом Мірабо не розійдуться кола п'їтьми*

*надто гірко ми плакали і ображали природу
надто сильно любили коханців соромлячи тим
надто вірші писали поетів зневаживши зроду
нам вони не дозволять померти в Парижі і воду
під мостом Мірабо окільцюють конвоєм густим (Білоцерківець).*

Невдовзі почалося переосмислення цього вірша насамперед з наголосом на долі митця в суспільстві. Чи всім поетам судилося померти в Парижі, чи для цього достатньо інших міст? Проблему треба осмислювати, зважаючи на різні моделі культурних центрів у світі: в одних державах шукати щастя краще у столиці або великому місті, а в інших для успіху та самореалізації достатньо тихого провінційного містечка. Однак які топоніми в кожному конкретному випадку є ‘великими’, а які ‘провінційними’? Й можливо, краще бути помітним у провінції, ніж забути у великому місті? На це питання письменники відповідають по-різному. Першим твором, у якому автор апелює одночасно й до Сесара Вальєхо, й до Наталки Білоцерківець, є “Пам’ятник” Юрія Андруховича — яскравий взірєць постмодернізму (інтертекст, іронія, театральність, монтаж: епіграф, який Наталка Білоцерківець взяла для свого твору, став епіграфом вірша “Пам’ятник”, до того ж, її фразу “Ми помрем не в Парижі” теж використано в ролі епіграфа). У властивій іронічній манері автор не тільки натякає на значення угруповання “Бу-Ба-Бу” в українській літературі к. 80-поч. 90-х рр., а й виокремлює інші території й міста, в яких можна померти так само, як і в Парижі: *Голівуд – Гонконг – Женева – Яремче – Сан-Ремо – Львів*. Отже, українське Місто Лева для смерті нічим не гірше, щоб особистість митця навки закарбувалася в історію літератури.

Онтологічні пошуки топонімів для смерті тривали далі. Епіграф “Ми помрем не в Парижі” також використовує у своєму вірші й Олег Соловей. На відміну від міжнародної географії бубабістів, він надає перевагу рідній землі, звідси єдиний зазначений ним топонім – *Україна*. Автор не полемізує

з першоджерелом, навпаки – переконує, що людина приречена померти вдома:

Ми помрем не в Парижі...
Н. Білоцерківець

*Ми помрем не в Парижі,
ми здохнемо тут —
на нашій — не своїй,
і не чужій, отруєно-
вишневій Україні.
Від раку чи цирозу,
чи навесні — від авітамінозу,
чи на руках у лікаря
дурного від передозування
морфію-наркозу.
Нас поховать тут,
де сонце, даль і терикони,
де обрій м'ятою цвіте
і чебрецем п'яніс степ (Соловей)*

Розмаїту топоніміку має й інша спроба переосмислити слова Наталки Білоцерківець – вірш Тараса Федюка “ми помрем не в парижі”. Він вважає, що скінчити життєвий шлях потрібно не в *парижі, москві, любляні, пізі, осло*, а в *мистецтві, ноктюрах, гексаметрах, безсмерті*, оскільки мистецтво переживе Париж:

Ми помрем не в Парижі
Наталка Білоцерківець

*ми помрем не в парижі
навіщо нам здався париж
і в москві не помremo
бо хулі в москві помирати
ми в мистецтві помremo
і схиляться чорні квадрати
і троїсті музики
почнуть над могилами двіж

ми не вremo в любляні
і в пізі також не помрем
ми старі і нам пізи
прекрасні уже ні до чого
ми помremo в ноктюрах
між нот музиканта глухого
і у темних гексаметрах
вічних античних трцрем

ми помremo не в осло*

*бо осло ще гірше аніж
нам нема де вмирати
нам дати надійно затерті
ми якщо і помremo –
то десь у глухому безсмерті
звідки з часом побачимо
як помирає Париж (Федюк)*

Беручи епіграф “Ми помрем не в Парижі”, Галина Гордасевич називає свій вірш “Ми народились не в Парижі” і звертається безпосередньо до історії Франції, тож у цьому випадку маємо переосмислення першоджерела, твір, тематично мало пов’язаний з віршем Наталки Білоцерківець: поєднує їх хіба що епіграф. Відповідно всі топоніми – французькі: *Прованс, Бордо, Шампань*. І лише наприкінці – історичні паралелі між Францією та Україною:

*Ми помрем не в Парижі
Наталка Білоцерківець*

*– Французи! В небезпеці Франція!
І вставали всі, як один,
Буржуа, любителі вин і тихих годин,
І любителі дам – напудрені франти.
Боролись, аж небу жарко,
Якщо треба, то й сотню літ,
Якщо треба – ставала у військ на чолі
Юна діва Жанна Д’Арк.
А коли вороги пропадали,
Буржуа знов смакували вино,
Що з Провансу, Бордо чи Шампані воно,
А франти біля дам упадали,
Чи ж злізе бодай хто з печі,
Коли стану на перехресті доріг
І з усіх сил, які Господь ще мені зберіг,
Гукну:
– Українці! Україна в небезпеці!
Тому встаю франці я,
Вдивляюся в небо, чи є в нього дно,
Блукаю містом і шепчу в одно:
– Французи! В небезпеці Франція! (Гордасевич)*

Отже, цей вірш проводить чіткі паралелі між українською та європейською історією, їхні спільні проблеми, вкотре підкреслюючи важливість і неперервність міждержавних зв’язків протягом значного часу.

На противагу попереднім авторам Галина Крук розглядає Париж як романтичне місто; маємо єдину топонімичну опозицію *Париж – Лондон*:

*Ми помрем не в Парижі.
Н. Білоцерківець*

*Коханий! Тебе не чекає в Парижі
жагуча Жанетта з мигдалевим взором.
Докором
гітарна струна зачепилась
за спицю в моїй парасолі чи в зливі.
Щасливі,
що дощ, наче авто, спиняють рукою.
За мною,
повір мені, в Лондоні плачуть не гірко.
За шкірку
обох нас із поїзда скинули браво.
Направо,
наліво і прямо дороги нема.
Пітьма.
і місяць лимоном у склянці станційного чаю.
Не знаю,
чому не чекають на тебе в Парижі
ледь хижі
Жанеттині очі під колір кавової гущі.
Вмирущі
вогні зорепаду розкреслять у головах небо.
Не треба
шукати ту станцію Богом забуту на карті.
Ми варті.
Ми знаєм, що варті померти у тому Парижі.
Оближе
та дама пікова без твого цілунку уста,
бо там,
ніколи ми там не помremo... (Крук)*

Звісно, вірші, написані під впливом “Забуваються лінії запахи барви і звуки...”, — різного рівня майстерності, підтверджують ту чи іншу точку зору автора, що не завжди співзвучна з першоджерелом. Одним із найновіших переосмислень є вірш І. Лубкевича “Ми помрем не в Парижі?”, де автор замість епіграфа зазначає, що його твір “навіяно віршем Н. Білоцерківець”, а в самій поезії читаємо:

*Наші страхи – це фарс
Одкровення не варті і йоти
Ми як равлики слід залишаєм
На вирвану з простору мить
Наш здобуток — пісок
Для нащадків ми всі ідіоти*

Тож помремо в Парижі
Допоки провінція спить (Лубкевич)

— автор, на протывагу Н. Білоцерківець, вважає, що обов'язково треба померти в *Парижі*, а не в *провінції*.

Отже, епіграф до вірша Наталки Білоцерківець “Забуваються лінії запахи барви і звуки...” є цікавим виявом інтертексту та унікальним за своїм поширенням і значенням в українській літературі. Безумовно, цей феномен потребує подальших як мово-, так і літературознавчих досліджень, можливо, навіть з увагою до поняття ‘центон’, що важливо для творів постмодернізму, який уже втратив свої позиції, але ще й досі впливає на мистецький рух.

Білоцерківець Н. *Забуваються лінії запахи барви і звуки...* Електронний ресурс: <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/pleroma/bilotserkiv.htm> [Дата останнього доступу 22.09.22].

Гордасевич Г. *Ми народились не в Парижі*. Електронний ресурс: <http://maysterni.com/publication.php?id=9951> [Дата останнього доступу 22.09.22].

Збірка поетів Іспанії та Латинської Америки / Вибрані переклади С. Борщевського. Київ: Дніпро, 2006.

Крук Г. *Коханий! Тебе не чекає в Парижі...* Електронний ресурс: <http://poetyka.uazone.net/default/pages.phtml?place=krouk&page=slidyn02> [Дата останнього доступу 22.09.22].

Лубкевич І. *Ми помрем не в Парижі?* Електронний ресурс: <https://maysterni.com/user.php?id=6860&t=1&sf=1> [Дата останнього доступу 31.01.23].

Соловей О. *Ми помрем не в Парижі...* Електронний ресурс: <http://poetyka.uazone.net/default/pages.phtml?place=solovey&page=fiesta017> [Дата останнього доступу 22.09.22].

Федок Т. *ми помрем не в парижі...* Електронний ресурс: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02N5qvVb2WUEm1w29D6gEjYmfpECUaWpJhhM7hSocBJWkYFfwKCaEHsL2neBkPtKqJl&id=100010497377107 [Дата останнього доступу 22.09.22].

ВЛАСНІ НАЗВИ ЯК ЗАСІБ ЕВФЕМІЗАЦІЇ В МОВЛЕННІ УКРАЇНЦІВ І ФРАНКОФОНІВ

Ірина Божко

(Україна)

Дослідження присвячене проблемі вживання власних назв як засобів евфемізації. Матеріалом для дослідження послуговували свідчення носіїв мови, отримані шляхом опитування, тексти соціальних мереж, сучасна художня література. Здійснено семантичну класифікацію власних назв-евфемізмів. Проаналізовано синтаксичні особливості вживання власних назв як засобів евфемізації та ідіом за їхньою участю. З'ясовано мотивацію окремих власних назв-евфемізмів.

Ключові слова: власна назва, евфемізм, евфемізація, антропонім, топонім.

PROPER NAMES AS A MEANS OF EUPHEMIZATION IN THE SPEECH OF UKRAINIANS AND FRANCOPHONES

Iryna Bozko

The study is devoted to the problem of using proper names as means of euphemization. Native speakers' testimony obtained through surveys, texts of social networks, and modern fiction served as material for the research. Semantic classification of proper names-euphemisms was carried out. The syntactic features of the use of proper names as means of euphemization are analyzed. The motivation of proper names-euphemisms has been clarified.

Key words: proper name, euphemism, euphemization, anthroponym, toponym.

Вживання власних назв як засобів евфемізації має тривалу історію, про цьому група власних назв-евфемізмів (іноді навіть квазіонімів-евфемізмів) продовжує розширюватися, а це вказує на те, що з одного боку, власна назва допомагає замаскувати неприємну реальність, а з іншого – її експресивний потенціал дозволяє більш образно висловлювати емоції в повсякденному мовленні.

Досліджуючи евфемізми, ми не можемо уникнути згадок про дисфемізми, оскільки подекуди – парадоксально – “пом’якшений” термін виявляється значно промовистішим за його “згрубілий” еквівалент, про який прагнуть змовчати.

Матеріал дослідження було зібрано в соцмережах шляхом спостереження за мовною поведінкою користувачів в соціальних мережах Twitter та Reddit переважно в 2022 р., поодинокі назви виявлено в інших соцмережах, про що зазначено в тексті статті. Проте ми почасти зверталися